

ÎNTOARCEREA ACASĂ

*Dificila renaștere a parohiei
greco-catolice din Ardud în 1998*

Galaxia Gutenberg
2024

Un gând la ediția a II-a.....	VII
Cuvânt înainte	VIII
Introducere	XI
Cuvânt înainte la ediția I	XIV
Aduceri aminte	1
Chemarea.....	7
Pastorația	13
Ardud – trecut și prezent	16
Ardud – (1981-1989).....	20
Decretul nr. 9/1989 – Recunoașterea oficială a Bisericii Greco-Catolice.....	26
Rătești – un glas al durerii la poarta conștiinței mele.....	29
Baia Mare – 1996	33
Confruntări la sediul Episcopiei ortodoxe.....	33
Trecerea la Biserica Greco-Catolică.....	41
La Sfânta Mănăstire Rohia, o discuție „ca între prieteni”	49
Ardud – alertă maximă	52
18 ianuarie 1998 – ziua providențială	55
Ierarhii ortodocși din nou în acțiune	61
„Bate-voi păstorul și se va risipi turma”	76
Înjurături în biserică, rugăciune sub teroare, statui și icoane profanate, noi provocări.....	84
Interludiu dătător de speranțe	86
Continuarea provocărilor.....	88
Justiția și Poliția „la datorie”	94
Ortodocșii și-au adus întăriri	107
Pe aici nu se trece...!!!	107
Protopopul ortodox Crainic le-a cerut greco-catolicilor să nu-și urmeze preotul.....	107
Poliția a fost mulțumită că nu s-a lăsat cu păruială	108

Ortodocșii ne-au amenințat că o să ajungă la putere	108
14 septembrie 1999 – un gest înălțător.....	110
Revoluția spirituală ortodoxă	114
În capelă	123
Diversificarea tehnicii de luptă	126
Alte presiuni asupra mea, declarații și acte false.....	133
Dezlănțuiri.....	138
Opoziția ortodoxă față de greco-catolici și după 1989.....	138
Greco-catolicii – pericol de „maghiarizare” a românilor... ..	139
Disputa patrimonială	140
Cazul Certeze	141
Distrugerea vechilor biserici greco-catolice după 1989	143
Noaptea de groază de la Ardud din 14-15.08.1999	146
În loc de concluzii	147
Noua biserică greco-catolică la Ardud, în anul Marelui Jubileu – 2000....	149
12 noiembrie 2000 – Sfințirea Bisericii Jubiliare.....	155
Instanțele judecătorești pregătesc evacuarea din casa parohială.....	161
Trei somații – trei eșecuri.....	168
Prima somație.....	168
A doua somație.....	169
Pregătire pentru a treia somație	170
A treia somație – Prefectura în acțiune: „Acum ori niciodată”	174
Cum a decurs ședința la Prefectură?.....	177
Noaptea duhurilor dezlănțuite	179
Declarație cinică.....	186
Din nou <i>acasă</i>	188
Mulțumiri	190
Anexa 1	192
Anexa 2	200
Cronologie.....	202

Indice de persoane	215
Indice de locuri.....	222
Secțiune foto	228

Am venit pe lume, din voia Domnului, în zorii zilei de duminică, 28 aprilie 1954, în Negrești-Oaș, localitate situată la aproximativ jumătatea distanței dintre municipiile Satu Mare și Sighetul Marmației. Aceste ținuturi vor fascina întotdeauna pe oricine prin tradiția specifică, din care se impun reprezentativ: portul, graiul și o variată gamă a obiceiurilor, ce s-au constituit în timp într-un leagăn existențial aparte numit *Țara Oașului*. Orice imagine cu aceste locuri și oameni în portul străvechi, orice cuvânt ori expresie, scăldate laolaltă într-o frântură melodică dintr-un *danț* de pe la noi, mă fac întotdeauna să vibrez din toată ființa, oriunde mă aflu, stârnindu-mi amintiri și doruri pe care nu pot să le exprim în toată complexitatea lor. Încerc doar să le alin mărturisind că sunt mândru de aceste locuri, de părinții și de dascălii mei, de creșterea și de educația de care am avut parte, de anii copilăriei mele.

Casa părintească, din care tata a păstrat camera în care am crescut, școala din capătul uliței noastre, ce duce din centru la gară, biserica, pavată în interior cu pietre de vale, holdele din Tuba, unde se afla livada noastră, din care ofeream fructe copiilor în timp ce păzeam vitele, Valea Albă, în care ne răcoream în ceasurile fierbinți ale zilei, ori dealurile înalte din jur, ce se pierdeau în depărtări împreunându-se cu albastrul cerului, toate acestea și-au pus amprenta asupra mea. S-au constituit în ceva aparte înlăuntrul meu, în așa fel încât nu vor putea fi niciodată înlocuite cu altceva, și nici măcar egalate în măreția lor. Orice revenire prin aceste locuri, fie și numai imaginară, mă duce cu gândul la anii copilăriei, plini de sinceritate, curăție și nevinovăție. Ce frumos era atunci la noi acasă, în acel *acasă* numai al nostru, în universul dumnezeiesc, angelic, dominat în totalitate de lumină, în care întâmpinam apusul soarelui cu aceeași puritate cu care începeam ziua respectivă! Jocurile și preocupările copilăriei ne erau scăldate într-o altfel de lumină decât cea de azi. Era lumina care genera gânduri și cuvinte curate. În copilăria și adolescența noastră ne rușinam de cuvintele pe care astăzi le spun copiii ce de-abia deprind a vorbi.

Viața însăși era altfel pentru că se desfășura după legile dumnezeiești, constituite într-un for lăuntric ce nu apucase încă să se altereze. Era codul moralei ancorate în responsabilitățile ce se continuau dincolo de limitele obișnuite ale vieții, așa cum este ea concepută azi. Noi știam că nu e voie să facem rele, nu de frica pedepselor ce le-am primi de la părinți sau educatori, ci pentru faptul că prin acestea îl supărăm pe Dumnezeu.

Acele vremi se cer a fi reactivate pentru ca părinții noștri să se poată odihni în așteptarea Domnului. Dacă vom fi sinceri cu noi înșine și vom încerca măcar să ne amintim de dânsii în acest sens, vom observa că și aerul pe care-l

inspirăm se va purifica, odată cu stăruința noastră, iar însănătoșirea spirituală va reveni în mod firesc.

Părinții mei s-au constituit în adevărate repere în acest sens, dovedind că nu-și trăiesc viața la întâmplare, ci respectând poruncile dumnezeiești. Pentru că mi-au sădit în suflet credința în Dumnezeu am ridicat pentru fiecare dintre părinți, în adâncul ființei mele, o statuie a recunoștinței, în fața căreia mă voi pleca oriunde și oricând, cu gândul că trebuie să fiu la înălțimea dorințelor lor.

În acea vreme, în care învățam să trăim când inventam jocuri ce acum ar părea banale, s-au întipărit în mintea mea de copil și anumite evenimente din domeniul social, în care erau implicați și părinții mei. Nu puteam bănui că acestea vor avea urmări dezastruoase asupra vieții noastre. Dintre evenimentele care mi-au marcat anii copilăriei în mod deosebit, amintesc doar trei.

În primul caz, e vorba despre un vecin pe care l-am văzut cu mâinile în cătușe, scos din curte de doi milițieni și adus în stradă, lângă o căruță ce aștepta în fața casei. Aici mai erau doi milițieni și patru bărbați solizi, bine îmbrăcați și rotunjori la față. Priveam nedumerit la ce se întâmpla. După un timp, au ieșit din casă doi oameni care aduceau la căruță o bărbântă⁷, câteva bucăți de slănină, o șuncă și un sac alb, în care se păstra la noi făina de mălai.

În urma lor venea soția vecinului, cu cei patru copii, plângând și văietându-se. Căruța a pornit, iar vecinul nostru mergea alături, încadrat de doi milițieni, lăsând în urmă familia disperată și fără mâncare. Noi, copiii, ne-am luat după căruță. La capătul uliței, milițienii i-au scos cătușele și l-au lăsat să vină acasă. Deși noi l-am întrebat de ce i-au făcut aceasta, el nu ne-a spus niciun cuvânt. A intrat tăcut în curte și nu l-am mai văzut ieșind în stradă câteva zile. Acestea s-au întâmplat din cauza cotelor, pe care vecinul nu le-a putut plăti, și poate pentru vreun cuvânt ce nu a fost pe placul „tovarășilor”.

La doar câteva zile, avea să se întâmple la noi în casă cel de-al doilea incident. Într-o zi, spre seară, au intrat în casă trei bărbați însoțiți de doi milițieni. S-au așezat la masă și au început să-l lămurească pe tata să semneze cererea de a fi primit în Gospodăria Agricolă Colectivă, zicându-i:

⁷ Bărbântă – DEX, reg., vas de lemn, făcut din doage, în care se păstrează diferite preparate din lapte - brânzeturi.

Menționăm aici faptul că toate notele din acest volum au fost redactate de autor, părintele Vasile Goje, cu excepția câtorva note care se referă în principal la „lichidarea” Bisericii Greco-Catolice în 1948 și în care s-a menționat explicit că au fost redactate de Emanuel Cosmovici.

- Nimeni nu-ți ia pământul, tovarășe Goje, tot tu o să-l lucrezi. Numai așa o să-ți poți crește copiii...

În timp ce tata îl asculta pe tovarășul activist de partid, a intervenit mama:

- Să nu semnezi nimic, pentru că ăștia toți te mint! Noi vom lucra într-adevăr pământul și vom culege roadele, dar ei vor fi aceia care le vor împărți și ne vor da doar cât vor vrea. Eu nu sunt de acord să semnezi!

Nici nu terminase bine de rostit aceste cuvinte că unul dintre milițieni, extrem de furios, l-a amenințat pe tata pe un ton foarte ridicat:

- Tovarășe Goje, îți dai seama în ce pericol ești? Soției tale îi putem pune acum cătușele la mâini pentru că ne-a făcut mincinoși, iar în locul tău de muncă, la paza militarizată, vom angaja pe altcineva. În această situație cum o să-ți crești copiii...?

Deși nu înțelegeam ce se întâmpla atunci, presimțeam un pericol ce ne pândea de undeva. Frații mai mici plâneau. Vocea aspră a milițianului i-a speriat. Mi-am adus aminte de vecinul purtat de-a lungul uliței cu cătușele la mâini. Și mama urma să aibă aceeași soartă pentru cuvintele jignitoare pe care le-a rostit la adresa regimului. Nu s-a întâmplat acest lucru pentru că tata a semnat cererea. Tovarășii nu s-au mulțumit doar cu atât. A trebuit să le ceară scuze pentru cele spuse de mama. Mai mult, la urmă i s-a sugerat că ar fi bine dacă le-ar și mulțumi pentru că i-au aprobat cererea. După ce a făcut-o și pe asta, tata și-a ospătat „musafirii”, bucuros că a scăpat numai cu atât. Așa s-a desfășurat campania de colectivizare, prin cereri „de bunăvoie”, când oamenii erau de fapt constrânși să renunțe la pământ și la toate bunurile din gospodăria personală în favoarea binelui obștesc.

Faptul care m-a marcat însă în mod deosebit a fost ceea ce se întâmpla deseori, în drumul nostru spre biserică, la capătul podului pe care treceam râul Tur. Aici stătea un domn, însoțit de o învățătoare de la școala noastră, care ne nota într-un carnețel pe toți cei ce mergeam la biserică. Nu peste multă vreme a urmat o ședință cu părinții în cadrul căreia li s-a spus că nu au voie să-și ducă copiii la biserică. Nu voi uita niciodată cum mama m-a dus la o astfel de ședință și i-a spus învățătoarei că nu o să ne lase pe niciunul să mai venim la școală dacă vom fi pedepsiți pentru că mergem la biserică. Interzicerea participării la serviciile religioase din duminici și sărbători făcea parte din metodele prin care se încerca îndepărtarea omului de Dumnezeu, punându-se astfel bazele educației comuniste.

Acestea sunt cele trei momente din vremea copilăriei, pe care le-am înțeles mult mai târziu, când mi-am dat seama că tot ce s-a clădit în societatea de atunci s-a bazat pe duplicitate, minciună, hoție și teroare.

Gândindu-mă la familia în care am crescut, consider că am avut șansa de a avea părinți cu credință și frică de Dumnezeu. De la ei mi-a fost ușor să învăț, avându-i ca exemple, că numai pâinea pentru care asuzi are gust ce satură cu adevărat și că de bunurile altora nu ai voie să te atingi. Părinții mei, deși erau oameni simpli (numai tata știa scrie și citi), au reușit să fie dascăli excepționali, ce au știut răfoi cu dragoste, tact și răbdare filele cărții sufletelor lor pentru a ne descoperi din tainele abecedarului vieții. Mama a fost o femeie foarte credincioasă și bisericoasă. Dumneaei s-a ocupat mai mult de educația noastră religioasă. În fiecare duminică și sărbătoare ne lua de mână și ne ducea la biserică, pe cei mai mici lăsându-i acasă în grija unuia dintre frații mai mari cu 6 sau 9 ani.

Eram 6 frați – 4 băieți și 2 fete; între primii 5 era o diferență tot de câte 3 ani. Excepție a făcut mezinul familiei, Viorel, care a venit pe lume după 10 ani, în 1970, așteptând parcă vremuri mai bune. Cei care rămâneau acasă nu erau nici ei lipsiți de binecuvântarea sfântă pe care mama ne-o împărțase prin bucațica de anafură, legată cu grijă într-un corn al batistei special destinate acestui scop. Uneori, primeam și câteva dulciuri. Ca un pedagog excelent, format în școala cea aspră a vieții, mama ne explica, într-un mod atractiv și cu multe pilde, Evanghelia ce se citea în duminica sau sărbătoarea respectivă. În mare parte, cunoștințelor religioase însușite în acest fel li s-a datorat reușita mea la examenul de mai târziu.

Odată cu începerea posturilor, la noi în casă se mânca doar din vase leșiete⁸. Mămăliga, căreia noi îi ziceam *tocană*, gătită cu varză în diferite feluri, era mâncarea de bază. Moarea de pe curechi⁹ cu mămăligă era o adevărată delicatessă. În afara posturilor, varza era înlocuită cu brânză de oaie, păstrată în bărbânță. Pe atunci, și mâncărurile erau parcă mai gustoase și mai sățioase.

La interval de câteva duminici veneau la noi înspre seară câteva femei mai în vârstă care, după ce cântau cântări religioase împreună cu noi, dintre care cea mai frumoasă ni se părea a fi *Blândul Păstor*, se retrăgeau în camera de către uliță, unde încheiau ziua sfântă recitând în mod repetat *Născătoare de Dumnezeu* și, din când în când, *Tatăl nostru*, în timp ce plimbau printre degete niște mărgele de diferite culori. Curios, le urmăream din tindă. Această imagine, întipărită atunci în memorie, s-a constituit într-o adevărată provocare ce se aștepta a fi deslușită și apoi urmată.

Duminica, la biserică, aceleași femei puteau fi văzute îngenunchind în fața statuilor ce-L reprezentau pe Isus, pe Maica Sfântă sau pe Sfântul Anton. La

⁸ Pentru Postul Mare vasele erau spălate atent cu leșie (sodă) pentru a scoate din ele orice urmă de grăsime animală.

⁹ Curechi – DEX, reg. varză.

serviciile divine cânta tot poporul. Noi, tinerii, ce aveam locul în scorușul¹⁰ bisericii, ne întreceam la cititul *Fericirilor* și a *Apostolului*. Duminică de duminică eram mulți copii și tineri la biserică pentru că se ocupa de noi părintele-ieromonah Roman Braga, care ne învăța frumoase cântări pe care le cântam la slujbă alternativ, pe grupe, stimulați fiind și de anumite atenții (iconițe, dulciuri) cu ocazia sărbătorilor mari de peste an.

În cei doi ani cât a celebrat la Negrești părintele Roman, biserica a devenit neîncăpătoare, lucru care nu a fost pe placul autorităților. Bucuria noastră s-a întrerupt brusc în primăvara anului 1967, când părintele a fost transferat în Parohia Sârbi din județul Bihor. După 2 ani, timp în care parohul Ursu Ioan a făcut tot posibilul să mențină frecvența mare a credincioșilor la biserică, a fost adus un alt preot, pe nume Viorel Mihăilă, care era originar din Moldova. Protopop la Satu Mare era părintele Ioan Țolescu, tot moldovean și dânsul, care a avut grijă să aducă în județ mai mulți preoți de prin locurile natale. Și astăzi sunt la Satu Mare preoți din Moldova. Să fie oare aceasta o întâmplare sau făcea parte dintr-o anumită strategie pentru întărirea ortodoxiei?

Deși părintele Viorel celebra cu multă dăruire, atrăgând prin vocea-i extraordinar de plăcută, totuși îl regretam mult pe părintele Roman. Îl regretau și credincioșii, pentru că, la scurt timp după venirea noului preot, au dispărut statuile din biserică, iar predicile acestuia erau violente atunci când combătea sistematic orice învățătură ce nu era ortodoxă, nominalizați fiind uneori reprezentanții cultelor neoprotestante din Negrești-Oaș. Aproape după fiecare predică urmau criticile extrem de dure, care trădau din partea părintelui lipsa totală de toleranță față de acestea. Fiind un dogmatist foarte bun, un orator și exeget de excepție, beneficiind și de o voce mlădioasă, părintele Viorel a reușit să se impună și să-și cucerească enoriașii convingându-i că are dreptate. De aceea l-am luat ca model după ce am fost admis la teologie, notând într-un carnețel ideile care-mi plăcuseră mai mult din fiecare predică.

Amintirea cea mai semnificativă din anii copilăriei este aceea care s-a petrecut atunci când eram de 7 ani, cu ocazia înmormântării mamei bătrâne din partea mamei mele, adică a bunicii. Așa i se spune pe la noi bunicii, *mamă bătrână*, iar bunicului, *tată bătrân*.

Respectându-se încă prin anii 1962 rânduielile vechi greco-catolice, la înmormântare erau îmbrăcați doi băieți în hăinuțe albe având un guler lat de culoare roșie. Aceștia țineau, de o parte și de alta, lângă sicriu, câte o lumânare. La înmormântarea bunicii am fost îmbrăcat eu și un verișor primar. La sfârșitul ceremonialului, oficiat în curtea casei, înainte de a porni pe ulița

¹⁰ Scoruș –reg., balconul unde se află de obicei cântăreții din corul bisericii.

Țântășului în sus și apoi de-a lungul centrului comunei (pe atunci) spre cimitir, s-au apropiat de mama două femei pe care le-am auzit spunându-i:

- Ce bine îi stă pruncului tău îmbrăcat în hainele astea! Mare mirare să nu ajungă preot!

Seara, după ce tata a plecat la serviciu, mama s-a așezat pe un scăunel dându-și drumul durerii în suspine prelungi. Ochii îi arătau ca un ocean nesfârșit de lacrimi. Sora mai mare, Ana, de 13 ani, împreună cu fratele Gheorghe, de 10 ani, încercau să o convingă pe mama că îi înțeleg durerea, adresându-i cuvinte de mângâiere. Mă străduiam și eu să fac același lucru, în timp ce sora mai mică decât mine, Maria, plângea fără să știe însă de ce, pentru că avea doar 4 anișori, iar Ioan, ce încă nu împlinise 1 an, mezinul familiei pe atunci, își vedea liniștit de lucrul lui, măsurând cu atenție distanța de la un scaun la altul și îndreptându-se din când în când spre câte unul dintre noi. După câteva roate prin casă, mândru fiind de el că poate să umble singur, se oprea în brațele mamei pentru a se odihni.

Deodată, printre suspine și lacrimi, mama încerca să-și strecoare în suflet o rază de speranță, uitându-se la mine și vorbind astfel:

- Oare se vor adevăra cuvintele ce le-au spus despre tine mătușile tale? Voi avea eu fericirea ca tu să fii preot?

Pe acest fond al durerii s-a încheiat acea zi tristă din viața familiei noastre. Având cuvintele de mai sus în suflet și pruncul cel mic la sân, hrănindu-se cu gânguritul și zâmbetul lui, mama aștepta ca noi să dormim, pentru ca dânsa să o poată petrece, în liniștea nopții, pe mama noastră bătrână cât mai aproape de Domnul. Se mângâia cu speranța că, dintre pruncii pe care-i creștea, unul îi va sluji Celui Prea Înalt.

De la înmormântarea bunicii mele au trecut încă 8 ani până să începă a prinde contur aprecierile mătușilor mele. La începutul clasei a VIII-a i-am spus părintelui Viorel că aș dori să fiu și eu preot. Plăcut surprins, a început să depene amintiri din anul 1948, spunându-mi că, atunci fiind în ultimul an la Facultatea de teologie, datorită prigoanei la care era supusă Biserica Ortodoxă, doar 2 absolvenți din 36 au avut curajul să devină preoți. Cu gândul la acele vremi, îmi spunea:

- Acum, chiar dacă situația s-a schimbat, tot este nevoie de curaj pentru a dori așa ceva, pentru că trebuie să simți o chemare lăuntrică spre preoție. Dacă crezi în Dumnezeu și în Judecata pe care o va face Fiul Său, Isus Cristos, preoția este foarte grea, este o responsabilitate uriașă, neegalată de nicio altă preocupare de pe pământ, pentru că este singura care urmărește salvarea sufletelor. Dacă vrei să fii preot, la acestea trebuie să te gândești.

La 15 ani, când Liceul Teoretic din gura uliței noastre mă aștepta la examenul de admitere, eram hotărât să urmez teologia, adică să-mi încerc curajul de a deveni preot. Grijile n-au întârziat să apară. Pentru examenul de admitere la Seminarul Teologic din Cluj, din 1 septembrie, se întrevedea a fi o mai mare concurență decât în anii precedenți, lucru care s-a confirmat. Conform regulamentului, pentru școlarizare trebuia plătită o anumită taxă, iar la începutul primului trimestru trebuia să ducem diferite alimente. Toate acestea mă puneau într-o situație extrem de delicată. Pe de o parte înțelegeam că șansa de a fi admis era foarte mică, neavând niciun susținător din tagma preotească și fiind la prima încercare (părintele Viorel, știind cum stau lucrurile, mi-a și spus că nu are rost să cheltui banii părinților), iar pe de altă parte trebuia să-mi ascult părinții, care nu aveau posibilitatea să plătească taxele școlare necesare. Deși erau foarte bucuroși pentru decizia ce o luasem, au fost nevoiți să încerce să mă convingă să renunț pentru mai târziu.

Peste 4 ani, după ce vei absolvi liceul, te vom putea ajuta să mergi la facultate, pentru că, până atunci, sora ta își va găsi serviciu, iar fratele tău va termina școala profesională, pentru care știi bine că trebuie să plătim.

Aveau dreptate și-i înțelegeam. Pentru a-i liniști, dar și pentru a preîntâmpina un eventual eșec la admiterea din toamnă, le-am urmat sfatul, ocupându-mi locul în clasa a IX-a la Liceul Teoretic din Negrești-Oaș. Cu gândul eram însă la examenul din septembrie. În următoarele săptămâni m-am pregătit pentru a obține o notă cât mai bună, care să mă scutească de taxe. Acest lucru s-a și întâmplat. De la 1 octombrie 1969 eram elev la Seminarul Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, spre uimirea și bucuria părinților mei. Cuvintele mătușilor mele, rostite cu câțiva ani în urmă, începeau să prindă contur în inima mamei mele.

La Cluj-Napoca a început pentru mine o viață nouă. Mă simțeam ca într-un paradis, având doar o singură grijă, aceea de a învăța. Programul vieții de internat, cu disciplina foarte severă, liniștea din timpul orelor de meditație¹¹ și dăruirea cu care fiecare dascăl își preda materia m-au ajutat să obțin calificative prin care să-mi scutesc părinții de obligațiile la care am făcut referire mai sus.

Proape toți dintre cei 56 de seminariști din anul I proveneam din familii de țărani sau muncitori. Pe fiecare coleg îl consideram un sincer doritor de a

¹¹ Meditație - Timpul din după-amiaza unei zile prevăzut în programul școlar pentru pregătirea lecțiilor din ziua următoare și aprofundarea acestora prin studiul individual.

se dedica slujirii lui Dumnezeu, în urma unei chemări interioare în acest sens. După câteva luni de zile însă, treptat-treptat, au început să apară pentru mine motivele dezamăgirii cu privire la natura chemării pe care au urmat-o unii colegi. Primul caz a fost acela care, deși a fost admis pe locul I în Eparhia din care făcea parte, s-a prezentat la cursuri la multă vreme după începerea acestora, pe motiv că i s-a pierdut dosarul. La scurt timp s-a văzut însă că nu-și poate onora nota obținută la admitere. Ba mai mult, a promovat cu greu, la limită, dintr-un an într-altul. Cu toate acestea, a fost admis și la Facultatea de Teologie de la Sibiu, deși era mare concurență, și a terminat-o fără probleme, urmând însă o traiectorie a „slujirii” Domnului ca preot la fel de învăluită în mister ca și admiterea la seminar.

Apoi, câțiva colegi care lipseau periodic de la cursuri și mergeau în oraș oricând doreau, iar la meditații veneau doar când aveau chef, au început să mă pună pe gânduri. Comportamentul lor trăda statutul aparte de care se bucurau și implicit criteriile speciale după care, în mod sigur, au și fost selectați pentru a fi admiși la Seminarul Teologic.

Aria preocupărilor lor s-a extins și diversificat în timpul studenției la Sibiu, unde au fost pregătiți pentru o activitate specială prin care trebuiau să justifice „apostolatul social” promovat de Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române și să se alinieze „direcțiilor de colaborare” trasate de Statul Român după 1948, care a promis „să acorde Bisericii sprijin economic și libertate în viața ei internă”, iar aceasta s-a angajat „să conlucre la realizarea reformelor sociale”¹².

Rândurile acestor „lucrători speciali” în ogorul Domnului au fost întărite cu absolvenți ai Seminarului Teologic cu durata de 3 ani înființat la Curtea de Argeș în anul 1970, unde erau admiși candidați indiferent de studiile și vârsta ce o aveau sau de meseriile pe care le practicau, singura condiție impusă fiind aceea a dovedirii stagiului militar satisfăcut.

Numai coroborând cele afirmate mai sus cu titlul articolului „Discreditarea Bisericii prin preoții ei”, scris de Ion Zubașcu, vom putea înțelege de ce unii slujitori ai altarelor, selectați după criterii speciale sau proveniți din rândul unor oameni „dotați” cu diverse chemări, sunt recepționați de credincioși ca „simplici prestatori de servicii la botezuri, cununii, înmormântări, fără puterea duhovnicească de a-L trezi pe Dumnezeu cel viu, puternic și adevărat în sufletul oamenilor”.¹³

¹² Ziarul *Telegraful Român*, anul XCIX, Sibiu, ianuarie 1950, nr. 1-2, pag. 1.

¹³ Ziarul *România Liberă* din 28.02.1990, pag. 12, Ion Zubașcu, „Discreditarea Bisericii prin preoții ei”.

Nu aş fi făcut această digresiune dacă, în timp ce depănam aceste amintiri, nu aş fi dat peste articolul din ziarul la care am făcut referire mai sus, căruia atunci, în 1990, nu i-am dat nicio atenție, neîngăduindu-mi să cred că poate fi adevărat. Socoteam că acest articol nu este decât continuarea nefericită a tacticii din perioada comunistă de a discredita Biserica Ortodoxă și slujitorii ei. În anii următori însă, fiind pus față în față cu realitățile crunte din interiorul Bisericii, mi-a fost dat să mă conving că sunt, în tagma preoțească, persoane care n-au nimic comun cu veșnicia, altarul fiind privit de către acestea ca un simplu loc de muncă, iar pentru a-l păstra ca sursă de venit pentru un trai cât mai îmbelșugat încalcă orice principii. După 1990, unii dintre acești absolvenți ai Facultății de Teologie Ortodoxă au fost numiți ofițeri în cadrul Serviciului Român de Informații. Într-unul din capitolele următoare voi relata despre ocazia în care am fost pus în fața unui astfel de caz.

Revenind acum la relatarea despre satisfacția ce-am avut-o ca elev seminarist, mărturisesc că materiile de studiu m-au introdus într-un nou univers al cunoașterii. Orele de curs erau de-a dreptul fascinante și stimulatoare pentru studiu. Psihologia, Logica, Morala, Filozofia sau Dogmatica m-au ajutat să meditez mai profund asupra vieții, să înțeleg cât mai mult din complexitatea ei. Simțeam o plăcere deosebită să navighez împreună cu mentorii mei spirituali în transcendent, pentru a putea percepe și explica prezența lui Dumnezeu în viața noastră.

Fiecare profesor se străduia să ne convingă că este un exponent fidel al adevărului, mai ales atunci când era vorba despre învățătura de credință.

Un caz aparte a fost tânărul profesor de limba rusă, Bradea Constantin, care, după 5 ani de studiu la Moscova (noi fiind prima promoție căreia ne preda), făcea dezacorduri vorbind românește și scria pe tablă fără să mai pună uneori la locul potrivit liniuța despărțitoare. Deseori se scuza, vizibil jenat, spunându-ne că au fost obligați să vorbească în toată perioada studiilor numai rusește. Studiile din străinătate s-au dovedit a fi cu efect, pentru că doar după câțiva ani, în ciuda tinereții lui, a fost numit director al Seminarului Teologic Ortodox din Cluj.

Dat fiind că eram la o școală unde învățam despre Dumnezeu, consideram că toate cunoștințele pe care le asimilam sunt în deplină concordanță cu adevărul. Cum să-mi imaginez eu atunci că, în această instituție, adevărul privind istoria bisericească era ocolit sau spus pe jumătate, că textele biblice erau selectate, scoase din context și prezentate în așa fel, încât să fim convinși că tot ce este în afara ortodoxiei în materie de credință trebuie înlăturat fiind erezie? Era imposibil acest lucru, pentru că îl priveam pe fiecare dascăl ca pe un deținător indiscutabil al adevărului. La întărirea convingerii mele în acest

sens a contribuit și părintele Viorel Mihăilă de la Țegrești-Oaș, a cărui propovăduire coincidea întru totul cu ceea ce ni se spunea la seminar. Mai mult decât atât, părintele avea și darul de a te convinge că el și credea în ceea ce spunea. Astfel, am deprins și eu acest mod de a apăra învățătura de credință ortodoxă de orice „erezie”, inclusiv de cea catolică.

În paralel cu această latură din procesul instructiv-educativ al învățământului teologic, se desfășura studierea Istoriei Bisericii Universale, în general, iar în mod special a Istoriei României, în care Biserica Ortodoxă Română apărea ca salvatoare a elementului românesc în fața vitregiilor vremurilor. Istoria era de altfel una dintre probele de admitere, lucru ce mi-a plăcut foarte mult. Studiul acestei materii constituia pentru mine o plăcere deosebită. La fel ca în cazul învățaturii de credință, asimilam fiecare informație ca adevărată.

Au trebuit să treacă 22 de ani până să-mi dau seama, mulțumită Providenței divine, că de fapt, în timpul celor 9 ani de studiu în instituțiile de învățământ teologic (5 ani la Cluj-Napoca și 4 ani la Sibiu), am fost îndoctrinat sistematic, astfel încât să fiu convins că singura credință adevărată este cea ortodoxă. De altfel, prin porunca a V-a bisericească ni se interzicea citirea „cărților ereticești”.¹⁴

Pe un astfel de fundament „dogmatic” și prin limitarea accesului la alte informații în materie de credință și de istorie s-a putut broda ușor teoria de bază a Bisericii Ortodoxe Române conform căreia ea s-a identificat întotdeauna cu aspirațiile neamului românesc, contribuind la păstrarea conștiinței naționale și la făurirea Statului unitar român. Atât de profundă a fost această pretinsă identificare, încât:

în urmă cu mai bine de un secol, poetul Mihai Eminescu arăta că „un viciu al istoriei noastre a fost confundarea confesiunii cu națiunea”. Din acest viciu de percepere a filozofiei istorice, filozoful Nae Ionescu a făcut, în perioada interbelică, un silogism nu numai simplificator și nedrept, dar de-a dreptul pernicios prin ecurile sale până în zilele noastre: „Sunt român pentru că sunt ortodox și sunt ortodox pentru că sunt român.”¹⁵

Mi-am însușit mecanic acest mod de înțelegere a istoriei și, la rândul meu, l-am transmis mai departe întocmai. De-abia acum îmi dau seama că acest

¹⁴ Cărți în care se critică învățătura de credință ortodoxă sau deservenții acestui cult.

¹⁵ Citat în Ion Buzași, *Poezia religioasă românească*, Editura Dacia, Cluj-Napoca 2003, pag. 59.